

Nr. 11/1993.

Fimmtudaginn 15. júní 1995.

Sjóvá-Almennar tryggingar hf.

(Guðmundur Pétursson hrl.)

gegn

Guðfinni Einarssyni

(Hafsteinn Hafsteinsson hrl.)

og gagnsök

Bifreiðar. Vátrygging. Örorka. Gjafsókn.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 8. janúar 1993. Hann krefst sýknu af öllum kröfum gagnáfrýjanda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti. Til vara krefst hann þess, að kröfur verði lækkaðar og málskostnaður látinn falla niður.

Gagnáfrýjandi áfrýjaði málinu með stefnu 26. febrúar 1993. Hann krefst þess, að aðaláfrýjandi verði dæmdur til að greiða sér 8.206.034 krónur með 7% ársvöxtum frá 10. febrúar 1990 til 1. mars sama ár, 5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. apríl sama ár, 3% ársvöxtum frá þeim degi til 1. október sama ár, 2,5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. janúar 1991, 3,5% ársvöxtum frá þeim degi til 21. sama mánaðar, 5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní sama ár, 6% ársvöxtum frá þeim degi til til 1. ágúst sama ár, 7% ársvöxtum frá þeim degi til 21. nóvember sama ár, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Þá krefst gagnáfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, en hann fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti með bréfi dóms- og kirkjumálaráðuneytisins 22. desember 1993.

Fyrir Hæstarétt hefur verið lagður nýr útreikningur Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingastærðfræðings á örorkutjóni gagnáfrýjanda, dags. 26. maí 1995, en þar er reiknað með 4,5% framúðarárvöxtun bóta vegna varanlegrar örorku.

I.

Gagnáfrýjandi byggir kröfur sínar á hlutlægri fébótareglu 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987. Hún kom að sínu leyti í stað 71. gr. eldri umferðarlaga nr. 40/1968, en fól í sér nýmæli, þar sem vátrygging samkvæmt henni er ekki hefðbundin slysatrygging, heldur skaðatrygging með hámarksfjárhæð vegna hvers einstaks tjónsatburðar á sama hátt og ábyrgðartrygging samkvæmt 91. gr. laganna. Með lögum nr. 104/1992 um breyting á lögum um almannatryggingar nr. 67/1971 voru ákvæði þeirra um tryggingu ökumanna felld úr gildi frá 1. janúar 1994, án þess að það raskaði 92. gr. umferðarlaga, og eru ökumenn ekki lengur sérstaklega slysatryggðir innan almannatryggingakerfisins. 92. gr. tekur samkvæmt orðalagi sínu og stöðu innan umferðarlaga til þess starfa ökumanns að stjórna bifreið í notkun, sbr. og 1. mgr. 88. gr. laganna. Á það verður fallist með héraðsdómi, að merking ákvæðisins verði ekki þrengd með orðalagsskýringu vátryggingarskilmála.

II.

Atvikum málsins og orsök slyssins er lýst í héraðsdómi. Gagnáfrýjandi var að flytja jarðveg á vörubifreiðinni umrætt sinn og hugðist afferma bifreiðina. Þar sem sjálfvirkur losunarbúnaður í stýrishúsi bifreiðarinnar stóð á sér, varð gagnáfrýjandi að fara aftur fyrir hana og losa gaffloku á palli. Voru það réttmæt viðbrögð hans sem atvinnubifreiðarstjóra að reyna slíkt, og hafði hann áður gert hið sama. Losun og lestun vörubifreiðar er þáttur í notum hennar. Eins og hér háttaði til, verður að telja, að bifreiðin hafi verið í venjulegri og eðlilegri notkun sem vörubifreið, þegar slysið bar að höndum, og gagnáfrýjandi að störfum við stjórn hennar í skilningi 92. gr. umferðarlaga. Ósannað er, að hann hafi staðið ranglega að þessu einfalda verki eða sýnt af sér ógætni. Ber aðaláfrýjandi því fébótaábyrgð á tjóni gagnáfrýjanda.

III.

Samkvæmt hinum nýja örorkutjónsútreikningi nemur höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps gagnáfrýjanda vegna tímabundinnar örorku 1.284.600 krónum á slysdegi. Fram er komið, að hann naut launa frá vinnuveitanda sínum, að fjárhæð 1.027.600 krónur, á þeim tíma, sem hér um ræðir. Á það verður fallist með héraðsdómi, að

gagnáfrýjandi hafi ekki sannað tímabundið atvinnutjón sitt, og verða honum ekki dæmdar bætur vegna þess.

Höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps gagnáfrýjanda vegna varanlegrar örorku er reiknað 8.476.900 krónur og verðmæti tapaðra lífeyrisréttinda 508.600 krónur. Höfuðstólsverðmæti bóta frá Tryggingastofnun ríkisins reiknast 580.900 krónur. Með skírskotun til forsendna héraðsdóms og með hliðsjón af nýjum tjónsútreikningi og bótum frá Tryggingastofnun ríkisins þykir tjón gagnáfrýjanda vegna varanlegrar örorku hæfilega metið 5.200.000 krónur.

Þegar virt eru meiðsli gagnáfrýjanda og afleiðingar þeirra, verða miskabætur ákveðnar 200.000 krónur. Er þá litið til þess, að vaxtatímabil er rúm fimm ár.

Samkvæmt framansögðu nemur bótaskyld tjón gagnáfrýjanda 5.400.000 krónum. Ber aðaláfrýjanda að gjalda honum þá fjárhæð með vöxtum, eins og nánar greinir í dómsorði.

Eftir þessum málalokum ber að dæma aðaláfrýjanda til að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 723.370 krónur, er renni í ríkissjóð. Gjafsóknarkostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, eins og segir í dómsorði. Fram er komið, að útlagður kostnaður gagnáfrýjanda fyrir Hæstarétti er 14.940 krónur. Við ákvörðun málskostnaðar hefur ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

D ó m s o r ð:

Aðaláfrýjandi, Sjóvá-Almennar tryggingar hf., greiði gagnáfrýjanda, Guðfinni Einarssyni, 5.400.000 krónur með vöxtum samkvæmt 7. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá 10. febrúar 1990 til uppsögu þessa dóms, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla laganna frá þeim degi til greiðsludags.

Aðaláfrýjandi skal greiða í ríkissjóð samtals 723.370 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gjafsóknarkostnaður stefnanda í héraði, gagnáfrýjanda hér fyrir dómi, 458.430 krónur, greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningsþóknun talsmanns hans í héraði, Hrundar Hafsteinsdóttur héraðsdómslögmanns, 400.000 krónur.

Gjafsóknarkostnaður gagnáfrýjanda fyrir Hæstarétti, 264.940 krónur, greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningsþóknun talsmanns hans fyrir réttinum, Hafsteins Hafsteinssonar hæstaréttarlögmanns, 250.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. desember 1992.

Mál þetta, sem dómtekið var 3. desember 1992, var höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, þingfestri 21. nóvember 1991, af Guðfinni Einarssyni, kt. 140653-4709, Löngumýri 18, 210 Garðabæ, gegn Sjóvá-Almennum tryggingum hf., kt. 701288-1739, Kringlumni 5, 103 Reykjavík, til greiðslu skuldar, að fjárhæð 8.206.034 kr., með [nánar tilgreindum vöxtum svo og málskostnað].

Af hálfu stefnda er krafist sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar að skaðlausu að teknu tilliti til virðisaukaskatts, og beri málskostnaðarkrafa dráttarvexti samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. degi eftir dómsuppsögu.

I.

Stefnandi kveður málavexti vera þá, að 10. febrúar 1990 hafi hann unnið við að aka uppgrefti úr lóð á sorphaugana í Gufunesi á vörubifreiðinni G-9573, sem var eign vinnuveitanda hans, Háfells hf. Í eitt sinn, þegar hann hafi atlað að losa afturgjafið bifreiðarinnar fyrir affermingu með þar til gerðu handfangi, sem sé inni í bifreiðinni, hafi gaflinn ekki opnast. Stefnandi kveðst þá hafa farið aftur fyrir bifreiðina og opnað gaflinn með því að slá á loftjakk (loftstrokk), sem tengdur sé við gafflokuna. Þegar gaflinn opnaðist, hafi hluti farmsins, sem var mikið frosinn og með frostklumpum í, hrunið á stefnanda. Pallinum hafði þá ekki verið lyft.

Stefnandi kveðst hafa slasast mjög alvarlega á vinstra fæti. Hafi hann strax eftir slysið verið fluttur á slysaeyld Borgarspítalans í Reykjavík, en síðan sendur til aðgerðar á Landspítalann. Þar hafi hann dvalist næstum þrjú mánuði og gengist undir margar aðgerðir vegna afleiðinga slyssins. Af slysinu hafi stefnandi hlotið tímabundna og varanlega örorku og mikinn miska, þ. á m. veruleg lýti, og orðið fyrir margháttaðri röskun. Samkvæmt mati Björns Önundarsonar tryggingayfirlæknis sé örorka stefnanda vegna slyssins metin 100% í tíu mánuði, 65% í tvo mánuði og síðan varanleg örorka 30%. Af hálfu stefnda er ofangreindri málavaxtalýsingu ekki mótmælt.

II.

Stefnandi skírskotar til þess, að eigandi bifreiðarinnar G-9573 hafi keypt lögboðnar váttryggingar samkvæmt umferðarlögum hjá hinu stefnda váttryggingafélagi, þar á meðal slysatryggingu fyrir ökumann bifreiðarinnar skv. 92. gr. laganna. Stefnandi hafi slasast við starfa sinn sem ökumaður greindrar bifreiðar. Stefndi hafi hafnað bótaskyldu.

Stefnandi kveður kröfugerð sína sundurliðast þannig, og sé þá stuðst við útreikning Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingastærðfræðings á örorkutjóni stefnanda, dags. 6. ágúst 1991, að viðbættu 50% álagi á verðmæti varanlegs örorkutjóns og tapaðra lífeyrisréttinda vegna væntanlegra launahækkana í landinu:

1. Bætur fyrir tímabundna örorku	kr.	1.293.600
– Laun frá vinnuveitanda	kr. 1.027.600	– 266.000
2. Bætur fyrir varanlega örorku samkvæmt útreikningi + 50% álag	–	8.667.900
– 25% vegna skattfrelsis	– 2.166.975	– 6.500.925
– Örorkubætur frá Tryggingastofnun ríkisins, slysd. verðm.	– 580.891	– 5.920.034
3. Töpuð lífeyrisréttindi vegna örorkutjóns	–	520.000
4. Miskabætur	–	1.500.000
	Samtals	kr. 8.206.034(?)

Stefnandi kveður 50% hækkun kröfugerðar vera gerða í ljósi þess, að ef málinu verði áfrýjað til Hæstaréttar Íslands, sé ekki hægt að hækka kröfur á grundvelli nýs útreiknings. Vísist í þessum efnunum til Hrd. 1977, bls. 516. Verði að líta á stefnuljánhæð með þessi réttarfarssjónarmið í huga.

Krafa um bætur fyrir tímabundna og varanlega örorku grundvallist á örorkutjónsútreikningi Jóns E. Þorlákssonar tryggingastærðfræðings, sem miðist við örorkumat Björns Öndarsonar tryggingayfirlæknis. Samkvæmt örorkumatinu sé örorka stefnanda af völdum slyssins metin 100% í 10 mánuði, 65% í tvo mánuði og síðan 30% varanleg örorka.

Af slysinu hafi stefnandi hlotið auk tímabundinnar og varanlegrar örorku stórfelldan miska, bæði tímabundinn og varanlegan, svo sem fram komi í fram lögðu læknisvottorði og örorkumati. Vegna slyssins hafi hann dvalist á sjúkrahúsi nærri þrjá mánuði og gengist þar undir margar aðgerðir. Hann hafi liðið þjáningar og röskun orðið á lífi hans, bæði hvað varði starfsmöguleika og frístundir. Þá sé fótur hans bólgin og mikið lýttur af stórum örurum.

Stefnandi kveðst hafa slasast alvarlega á vinstra fæti við starfa sinn sem

ökumaður vörubifreiðarinnar G-9573. Orsök slyssins hafi verið sú, að losunarbúnaður bifreiðarinnar hafi ekki verkað. Nánar tiltekið hafi lofttjakkur, sem tengdur sé við gaffloku bifreiðarinnar og opnaður með handfangi inni í bifreiðinni, staðið á sér. Losunarbúnaður þessi tengist loftkerfi bifreiðarinnar, sem aftur sé knúið af vélarafli hennar, og hafi vélin verið í gangi, þegar slysið varð. Þar sem tjakkurinn hafi staðið á sér, hafi stefnandi orðið að fara aftur fyrir bifreiðina og slá á tjakkinn með handafli. Hafi þá gaflinn opnast skyndilega og hluti farmsins hrunið yfir stefnanda með greindum afleiðingum.

Eigandi bifreiðarinnar, Háfell hf., vinnuveitandi stefnanda, hafi keypt lögboðna váttryggingu á ökumann bifreiðarinnar samkvæmt 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987 hjá stefnda. Í 92. gr. sé kveðið á um skyldu eiganda ökutækis auk slysatryggingar samkvæmt lögum um almannatryggingar að tryggja ökumann þess. Váttryggingin skuli gilda fyrir hvern þann ökumann, sem ökutekinu stjórnir, og skuli tryggja bætur fyrir slys, sem ökumaður kunnir að verða fyrir við starfa sinn.

Byggt sé á því, að slys stefnanda falli undir gildissvið lögboðinnar slysatryggingar ökumanns, sem sé hið sama og gildissvið slysatryggingar ökumanns samkvæmt lögum um almannatryggingar.

Bifreiðin hafi verið í notkun og stefnandi við stjórn hennar, þegar slysið varð, en afferming vörubifreiðar sé eðlilegur þáttur í notkun og stjórnun hennar, sbr. Hrd. 1962, bls. 907. Slysið hafi hlotist af eðlilegum búnaði hennar. Opnun og lokun gafflsins sé stjórnað af loftkerfi bifreiðarinnar, en loftþessa bifreiðarinnar sé knúin af vélarafli hennar, enda hafi vélin verið höfð í gangi, þegar stefnandi opnaði gaflinn með því að slá á tjakkinn.

Þá jafngildi það slysi við stjórnun ökutækis, sbr. 27. gr. laga um almannatryggingar, ef stjórnandi verði fyrir slysi í beinu sambandi við viðhald eða aðra meðhöndlun tækisins.

Gildissvið slysatryggingar ökumanns ákvarðist af 92. gr. umferðarlaga. Í váttryggingarskilmálum stefnda fyrir slysatryggingu ökumanns segi, að félagið greiði bætur fyrir tjón vegna umferðarslyss, sem ökumaður verði fyrir við stjórn ökutækis, sbr. 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987. Í 92. gr. komi hugtakið umferðarslys ekki fyrir. Af hálfu stefnanda sé því haldið fram, að jafnvel þótt í váttryggingarskilmálum væri talin felast takmörkun frá 92. gr., væri slík takmörkun ógild. Þá hafi stefnandi notið váttryggingarvermdar sem þriðji maður. Hann hafi enga aðild átt að váttryggingarsamningi milli stefnda og eiganda bifreiðarinnar, en samkvæmt meginreglu 6. gr. reglugerðar nr. 307/1988 megi váttryggingafélag ekki takmarka ábyrgð sína gagnvart þriðja manni.

Stefnandi kveðst reisa kröfur sínar á váttryggingarsamningi milli stefnda og eiganda bifreiðarinnar G-9573 um lögboðna slysatryggingu á ökumanni bifreiðarinnar. Því er varði gildissvið váttryggingarinnar, vísist til 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1978, sbr. 27. gr. laga um almannatryggingar nr. 67/1971 og 6. gr. reglugerðar nr. 307/1988.

Til stuðnings kröfufjárhæðum vísist til váttryggingarskilmála stefnda, almennra reglna skaðabótaréttar um ákvörðun bóta fyrir líkamstjón og 264. gr. laga nr. 19/1940. Ekki sé kveðið á um reglur um ákvörðun bótafjárhæða í 92. gr. umferðarlaga, en í váttryggingarskilmálum sé kveðið á um, að ákvörðun bóta fari eftir almennum reglum skaðabótaréttar. Samkvæmt því eigi stefnandi rétt til bóta, sem samsvari tjóni hans. Um tjón stefnanda af völdum slyssins vísist til fram lagðs læknisvottorðs, örorkumats og örorku-tjónsútreknings, sbr. einnig rökstuðning við kröfugerð hér að framan.

Um vaxtakröfu vísist til dómvenju um vexti af kröfum um skaðabætur fyrir líkamstjón, vaxtalaga nr. 25/1987 og auglýsinga Seðlabanka Íslands hverju sinni.

Krafa um málskostnað og vexti á málskostnað sé studd 177. gr., 184. gr. og 2. mgr. 175. gr. laga nr. 85/1936, sbr. 21. gr. laga nr. 54/1988 og III. kafla laga nr. 25/1987. Hinn 10. september 1991 hafi dómsmálaráðherra veitt stefnanda gjafsókn í fyrirhuguðu bótamáli gegn stefnda. Í gjafsóknarleyfi segi, að við rekstur málsins beri að gera þá réttarkröfu, að málskostnaður verði tildæmdur gjafsóknarhafa, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál.

Krafa um virðisaukaskatt á mállutningsþóknun sé reist á lögum nr. 50/1988, þar sem lögmonnum sé gert að innheimta virðisaukaskatt af þjónustu sinni. Stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur. Því beri honum nauðsyn til að fá dóm fyrir skatti þessum úr hendi stefnda.

III.

Af hálfu stefnda er ekki gerður ágreiningur um aðdraganda slyssins, en ágreiningur er um lagalegar forsendur bótakröfu.

Stefndi telur, að í 1. gr. váttryggingarskilmála, sem lagðir séu fram í málinu, sé tekið fram, að félagið greiði bætur fyrir tjón vegna umferðarslyss, sem ökumaður verði fyrir við stjórn ökutækis, samanber 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987. Ákvæði 92. gr. umferðarlaga lúti að því, að trygging taki til hvers þess ökumanns, sem tækinu stjórn, og skuli tryggingin tryggja bætur vegna slyss, sem ökumaður kunnir að verða fyrir við starfa sinn, og virðist undanskilið „við þann starfa sinn að stjórna ökutækinu“. Slyss stefnanda falli því ekki undir slysatryggingu ökumanns samkvæmt 92. gr. umferðarlaga. Hann hafi ekki verið við stjórn ökutækisins, og slysið hafi ekki verið

umferðarslys. Ákvæði 92. gr. sé nýmæli í umferðarlögum, sem hafi ekki verið í upphaflegu frumvarpi, og sé augljóslega atlað að veita stjórnendum skráningarskyldra ökutækja rétt, sem væri nokkurn veginn sambærilegur bótarétti farþega, sem slasist í ökutæki; bótaréttur ökumanns virðist þó vera þrengri. Því sé enn fremur mótmælt, að aðgerðir stefnanda rétt á undan hafi verið þáttur í notkun bifreiðarinnar í skilningi umferðarlaga.

Stefndi telur tilvísanir stefnanda til 27. gr. laga nr. 67/1971 um almanna-tryggingar vera lögfræðilega rangar. Bótareglan í 27. gr. laga um almanna-tryggingar sé sérregla, sem almenn regla verði ekki leidd af.

Því er eindregið mótmælt af hálfu stefnda, að sá verknaður stefnanda að fara aftur fyrir vörubifreið, sem hann stjórnaði, og slá þar á tjakk, tengdan lokubúnaði, sem ekki verkaði, falli undir stjórn ökutækis eða notkunarhugtak umferðarlaga nr. 50/1987. Eins og að ofan sé sagt, verði við það að miða, að ætlunin hafi verið sú að gera bótastöðu ökumanns svipaða og farþega, samanber 91. gr. sömu laga. Þótt bifreiðin hafi, skömmu áður en slysið varð, verið í eðlilegri notkun sem vörubifreið, samanber Hrd. 1962, bls. 907 (sjá héraðsdóm), hafi slysið ekki orðið af völdum þess eðlis bifreiðarinnar, sem sé orsök hlutlægrar ábyrgðar, heldur af ógætilegri hegðun stefnanda sjálfs.

Því sé mótmælt, að í tryggingarskilmálum felist takmörkun, sem óheimil sé gagnvart þriðja manni samkvæmt lögum um váttryggingarsamninga nr. 20/1954.

Ef til ákvörðunar bóta komi, verði að líta til þess, að því er varði kröfu-fjárhæð, hvernig höfuðstóll kröfu sé fundinn.

Ekki sé efast um, að örorka stefnanda sé rétt metin eftir tíðkanlegum aðferðum. Því sé hins vegar mótmælt, að hin læknisfræðilega örorka hafi skert aflahæfi stefnanda í þeim mæli, er hlutfallstala örorkumatsins beri með sér.

Verði bætur dæmdar, sé rétt að taka tillit til skattfrelsis af bótafjárhæð með því sjónarmiði, að bótaþegi verði jafnsettur og væru bætur skattskyldar, það er að taka tillit til 39,79% staðgreiðsluskatts. Einnig beri að taka tillit til þess hagræðis, sem af því hljótist að fá bætur í einni greiðslu, og virðist það ekki vera minna virði en 10%.

Því sé ekki sérstaklega andmælt, að maður, sem orðið hefur fyrir jafnalvarlegu slysi og stefnandi, hafi einnig orðið fyrir miska. Miskabótakrafan sé hins vegar ekki í samræmi við sjúkrasögu stefnanda og dómvenju. Þrátt fyrir allt hafi sár stefnanda hafst vel við, og því fari fjarri, að sjúkrasaga hans réttlæti óvenjulega háar miskabætur. Verði bótaskylda lögð á stefnda, hljóti miskabætur að verða lækkaðar mjög verulega, og vísist um það til dómvenju.

Dráttarvöxtum sé mótmælt frá fyrra degi en dómsuppsögu.

Stefndi áréttar sérstaklega ákvæði 1. mgr. 177. gr. laga nr. 85/1936, að „sá, er tapar máli í öllu verulegu, skal dæmdur til að greiða gagnaðila sínum málskostnað“. Líti dómstólar í vaxandi mæli fram hjá þessu ákvæði í málskostnaðarákvörðunum sínum, sé hætt við, að það leiði til óhóflegrar málsóknargleði, sem sé þjóðfélagslega óhagkvæm.

IV.

Aðila greinir á um, hvort tjónsatburðurinn sé bótaskyldur samkvæmt 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987.

Samkvæmt orðalagi 92. gr., 1. mgr.: „(Auk) slysaftryggingar ökumanns samkvæmt lögum um almannaftryggingar . . .“, og af meðferð frumvarpsins hjá löggjafanum þykir ljóst, að ökumanni er með ákvæðinu tryggður bótaréttur umfram það, sem hann á rétt á samkvæmt 27. gr. laga nr. 67/1971 um almannaftryggingar.

Samkvæmt 92. gr. umferðarlaga skal tryggja ökumann vegna slyss, „sem ökumaður kann að verða fyrir við starfa sinn“, þ. e. þann starfa að stjórna ökutækinu. Þar sem um lögboðna tryggingu er að ræða, verður merking ákvæðisins ekki þrengd með orðalagsskýringu váttryggingarskilmála.

Stefnandi var í vinnu við að flytja jarðveg á vörubifreiðinni G-9573. Slys-ið varð, þegar losunarbúnaður, nánar tiltekið lofttjakkur á gaffloku bifreiðarinnar, stóð á sér og stefnandi fór þess vegna út úr bifreiðinni og aftur fyrir hana og sló á lofttjakkinn í þeim tilgangi, að gafflokann opnaðist. Um leið og lokann opnaðist, hrundi hluti farmsins hins vegar á stefnanda, og er ekki ágreiningur um, að þetta hafi verið orsök slyssins.

Lokubúnaðurinn er knúinn af loftþressu, sem er knúin af aflvél bifreiðarinnar. Lokubúnaðurinn er hluti losunarbúnaðar og verður að teljast eðlilegur hluti vörubifreiðar, sem notuð er til flutninga á farmi. Stjórn gafflokunnar fellur því undir stjórn bifreiðar og notkun í skilningi umferðarlaga.

Það kann hins vegar að vera álitamál, hvort sú aðgerð stefnanda að fara út úr bifreiðinni og slá á gafflokuna falli undir hugtakið „stjórn bifreiðar“. Það er álit dómsins, að það hafi verið hlutverk stefnanda sem stjórnanda vörubifreiðarinnar í umrætt sinn að opna gafflokuna. Þar sem hinn sjálfvirkri búnaður stóð á sér, kveðst hann ekki hafa getað opnað lokuna með öðrum hætti en berja á hana. Ekki hefur verið sýnt fram á það af hálfu stefnda, að stefnandi hefði getað farið öðruvísi að við það en hann gerði. Stefnandi þykir því hafa verið að sinna eðlilegri og tilætlaðri stjórn vörubifreiðarinnar, er slysið varð, og verður ekki til dæmis talinn hafa verið að gera við bilun í þessum búnaði hennar. Með vísan til þessara raka þykir slys

stefnanda falla undir ákvæði 92. gr. umferðarlaga, og á hann því bótarétt úr hendi stefnda.

Stefnandi bar fyrir dóminum, að hann starfaði hjá sama fyrirtæki og áður og væri í sams konar starfi. Þrátt fyrir áskoranir stefnda hefur hann ekki lagt fram skattframtal ársins 1991. Hins vegar þykir sannað með gögnum málsins, að hann hafi orðið fyrir miska og örorkutjóni, sem hefur skert starfshæfni hans. Örorkumat er gert af Birni Önundarsyni lækni 12. apríl 1991, og segir svo í niðurstöðu þess: „Það er um að ræða tæplega þrjátíu og átta ára gamlan vörubílstjóra, sem hinn 10. febrúar 1990 brotnaði illa á vinstri fótlegg, er hann varð undir þungu hlassi af vörubíl. Gera hefur orðið margar aðgerðir vegna afleiðinga slyssins, en engu að síður ber slasaði umtalsvert heilsufarslegt tjón af afleiðingum þess.

Slasaði haltrar nú á vinstri fót. Dofi er á ákveðnu svæði, sem að framan er frá greint, og hreyfiferill bæði í vinstri ökkla og vinstra hné er skertur, einnig eins og að framan er lýst. Húðskyn er óeðlilegt (hyperesthesia) á vinstri kálfa og slasaði ber nokkurt kuldaþöpl.

Hætt er við, að slasaði muni fá ótímabærar slitgigtarbreytingar bæði um vinstra hné og vinstri ökkla vegna afleiðinga slyss þessa. Hvenær til slíkra slitbreytinga kann að koma, verður nú ekki sagt og verður tíminn að leiða í ljós hvað úr því verður.

Með tilliti til þess, sem að framan greinir, þykir því eðlilegt að meta nú þá tímabundnu og varanlegu örorku, sem slasaði telst hafa hlotið af völdum þessa slyss, og þykir sú örorka hæfilega metin, sem hér segir:

Í tíu mánuði	100%
Í tvo mánuði	65%
Varanleg örorka	30%“.

Örorkutjón var reiknað af Jóni E. Þorlákssyni tryggingastærðfræðingi 6. ágúst 1991. Grundvöllur þess er vinnutekjur stefnanda samkvæmt skattframtölum árin 1987–1989 og miðað við, að tap vegna slyssins sé á hverjum tíma sami hundraðshluti tekna og metin örorka. Notaðir eru einfaldir vextir af almennum sparisjóðsbókum í Landsbanka Íslands frá slysdegi til útreikningsdags, en frá þeim degi 6% vextir og vaxtavextir. Niðurstaða örorkutjóns útreiknings er, að höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps reiknist nema á slysdegi:

Vegna tímabundinnar örorku	kr. 1.293.600
Vegna varanlegrar örorku	– 5.778.600
Samtals	kr. 7.072.200

Verðmæti tapaðra lífeyrisréttinda vegna slyssins er áætlað 6% af höfuðstólsverðmæti taps vegna varanlegrar örorku, eða 346.700 kr. Stefnandi

fékk frá Tryggingastofnun ríkisins örorkubætur, 607.090 kr., og reiknast höfuðstólsverðmæti þeirra á slysdegi 580.900 kr. Ekki var tekið tillit til launa í veikindum eða skatta.

Stefnanda var veitt gjafsókn í máli þessu.

Stefnandi krefst 266.000 kr. vegna tímabundinnar örorku, og hafa þá verið dregnar frá 1.028.600 kr., sem eru laun frá vinnuveitanda. Atvinnutjóni er mótmælt af hálfu stefnda. Stefnandi hefur ekki orðið við áskorun um að gera grein fyrir tekjum sínum árið 1991. Þykir stefnandi ekki hafa sannað tímabundið atvinnutjón sitt, og er þessi kröfufullður því ekki tekinn til greina.

Að því er varðar bætur vegna varanlegrar örorku, er sýnt, að meiðslin eru til þess fallin að skerða starfsorku hans til frambúðar. Þykir því rétt og í samræmi við dómvenju að leggja til grundvallar örorkumat það, sem liggur frammi í málinu, enda hefur það ekki verið vefengt, og hafa hliðsjón af greindum örorkutjónsútreikningi. Fram kom hjá stefnanda við aðalflutning málsins, að hann er enn í vinnu hjá sama vinnuveitanda í sambærilegu starfi og áður, og er því litið til þess, að vinnutekjutaps virðist ekki vera farið að gæta. Enn fremur er tekið tillit til þess, að örorkubætur eru undanþegnar tekjuskatti og útsvari, og litið til hagræðis af eingreiðslu bóta. Samkvæmt þessu þykja bætur til handa stefnda vegna varanlegrar örorku hæfilega ákveðnar 3.500.000 kr. Frá dragast greiddar örorkubætur frá Tryggingastofnun ríkisins, 580.891 króna.

Við mat á miskabótakröfu er litið til lýta stefnanda, sjúkrasögu og þess, að litið hefur verið svo á, að í læknisfræðilegu örorkumati gæti miskasjónarmiða sérstaklega, þegar um lágt örorkustig er að ræða. Miskabætur þykja hæfilega ákveðnar 200.000 kr.

Stefndi greiði stefnanda samkvæmt ofansögðu samtals 3.119.109 kr. með vöxtum, svo sem nánar greinir í dómsorði. Örorkutjónsútreikningur er dagsettur 6. ágúst 1991, en dráttarvaxta er krafist frá þingfestingardegi. Ekki þykja rök fyrir því að taka mótmæli stefnda við upphafsdegi dráttarvaxta til greina.

Stefnandi hefur hlotið gjafsókn í undirrétti í máli þessu. Útlagður kostnaður stefnanda vegna málsins, 58.430 (sic) kr., greiðist því úr ríkissjóði sem og málsóknarlaun skipaðs talsmanns stefnanda. Hrunnar Hafsteinsdóttur hdl., 530.000 kr., og hefur þá verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

Dóminn kvað upp Hjördís Hákonardóttir héraðsdómari.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sjóvá-Almennar tryggingar hf., greiði stefnanda, Guðfinni Einarssyni, 3.119.109 kr. með 7% ársvöxtum frá 10. febrúar 1990 til 1.

mars 1990, með 5% frá þeim degi til 1. apríl 1990, með 3% frá þeim degi til 1. október 1990, með 2,5% frá þeim degi til 1. janúar 1991, með 3,5% frá þeim degi til 21. janúar 1991, með 5% frá þeim degi til 1. júní 1991, með 6% frá þeim degi til 1. ágúst 1991, með 7% frá þeim degi til 21. nóvember 1991, en með dráttarvöxtum frá þeim degi samkvæmt III. kafla vaxtalaga til greiðsludags.

Gjafsóknarkostnaður stefnanda, 588.430 kr., greiðist úr ríkissjóði þar af málsóknarlaun skipaðs talsmanns stefnanda, Hrundar Hafsteinsdóttur hdl., 530.000 kr.
